

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ
КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансового менеджменту
факультету управління фінансами та бізнесу
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 6/1 від “24” січня 2023 р.)
Зав. кафедри _____ проф. Ситник Н.С.

СИЛАБУС З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Управлінський облік»,

що викладається в межах ОПП

«Фінанси, митна та податкова справа»

для здобувачів

першого (бакалаврського) освітнього ступеня вищої освіти
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
галузі знань 07 Управління та адміністрування

ЛЬВІВ 2023

СИЛАБУС

курсу «УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК»

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітня програма «Фінанси, митна та податкова справа»

Факультет/ кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет управління фінансами та бізнесу/ кафедра фінансового менеджменту
Ступінь вищої освіти	бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна
Семестр	Восьмий
Форма навчання	Денна
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС/загальна кількість годин	4 кредити / 120 годин
Викладачі дисципліни	Гринчишин Ярослав к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту
Контактна інформація про викладача	Профайл викладача курсу: https://financial.lnu.edu.ua/employee/hrynychshyn-yaroslav-mykolajovych Електронна пошта: yaroslav.hrynychshyn@lnu.edu.ua
Консультації з питань вивчення дисципліни	Четвер: 16.25-17.25 год. (вул. Коперника 3, ауд. 306) Індивідуальні в Microsoft Teams (за попередньою домовленістю)
Мова викладання	Українська
Сторінка курсу	Сторінка кафедри фінансового менеджменту → Методичні матеріали https://financial.lnu.edu.ua/department/finansovoho-menedzhmentu

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Коротка анотація дисципліни	В умовах глобалізації економіки та конкурентної боротьби ефективно ведення бізнесу неможливе без отримання оперативної та в достатній мірі деталізованої інформації про діяльність підприємства, яка формується в системі управлінського обліку. Навчальна дисципліна «Управлінський облік» спрямована на формування у студентів системи знань щодо принципів побудови, організації та методики управлінського обліку з урахуванням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду. Використання інструментів управлінського обліку, здійснення бюджетування і управління витратами на підприємств дозволяє сформувавши інформаційну основу для прийняття найбільш виважених управлінських рішень.
Мета дисципліни	Предметом вивчення дисципліни є витрати виробництва, собівартість продукції та її калькулювання, доходи, фінансові результати за сегментами діяльності. Метою вивчення дисципліни є формування системи наукових знань з організації та методики управлінського обліку на підприємствах, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного та вітчизняного досвіду. Завдання вивчення дисципліни: формування інформаційної системи щодо

	<p>управлінського обліку, його вдосконалення з урахуванням передового зарубіжного досвіду; вивчення принципів і методів управлінського обліку; місце і роль в управлінні діяльністю підприємства, способи його організації; розкрити суті контрольної функції управлінського обліку на основі вивчення методики обліку за центрами відповідальності, бюджетування діяльності підприємств; вивчення організації управлінського обліку; формування навичок прийняття управлінських рішень на основі інформації про конкретні господарські ситуації.</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV / зі змінами і доповненнями. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14. 2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до складання фінансової звітності, затверджене Наказом Міністерства фінансів України № 73 від 7.02.2013 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13. 3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 № 291. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99. 5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99. 6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. № 318. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00. 7. Атамас П.Й. Управлінський облік: навч. посіб. Дніпропетровськ: Центр навчальної літератури, 2006. 440 с. 8. Голов С.Ф. Управлінський облік: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 534. 9. Ленъ В.С. Управлінський облік : підручник. 2- е вид., випр. Київ: Каравела, 2017. 260 с. 10.Партич Г.О., Загородній А.Г., Ясінська А.І., Воскресенська Т.І. Управлінський облік: підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. 340 с. 11.Управлінський облік : навч. посіб. / Л.В. Гуцаленко та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 370 с. 12.Фаріон І.Д., Писаренко Т.М. Управлінський облік: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 792с. 13.Шевців Л.Ю. Управлінський облік : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2022. 642 с. <p>Ресурси мережі Інтернет</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законодавство України. URL: https://www.rada.gov.ua. 2. Сайт Державної служби статистики України: URL: http://www.ukrstat.gov.ua 3. Сайт Міністерства фінансів України. URL: www.minfin.gov.ua. 4. Гільдія фінансових аналітиків і ризик-менеджерів. URL: http://www.gifa.ru 5. Фінансово-бухгалтерський портал «Дебет-Кредит». URL: http://www.dtk.com.ua 6. Фінансовий аналітик-сервіс (компанія FA Service). URL: http://www.cfo.ua.

<p>Обсяг курсу</p>	<p>Аудиторні години: 54 годин з них: лекції 18 годин практичні заняття 36 годин самостійна робота 66 годин</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувача мають бути сформовані такі компетентності:</p> <p>загальні:</p> <p>ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК03. Здатність планувати та управляти часом. ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій. ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК10. Здатність працювати у команді. ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).</p> <p>фахові:</p> <p>СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища. СК03. Здатність до діагностики стану фінансів суб'єктів господарювання. СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації. СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення. СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку. СК12. Здатність застосовувати теоретичний та методичний інструментарій для удосконалення інноваційних методів організації фінансових відносин суб'єктів господарювання та використання набутих знань при управлінні фінансами у різних галузях економіки.</p> <p>Програмні результати навчання</p> <p>ПР06. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач. ПР08. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи, сучасні фінансові технології та програмні продукти. ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем. ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності. ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів. ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати. ПР25. Вміння використовувати сучасний методичний інструментарій для діагностики фінансового стану підприємств, установ і організацій за видами діяльності, формами власності з метою прийняття ефективних</p>

	<p>управлінських рішень.</p> <p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач буде :</p> <p>знати: суть концептуальних положень управлінського обліку; сутність взаємозв'язку інформації та системи управлінського обліку; ролі управлінського обліку в обліковій системі підприємства; цілі інформаційної системи управлінського обліку та вимоги до управлінської інформації; методологічні засади процесу прийняття рішень; методичний інструментарій щодо класифікації і поведінки витрат; сучасні методи калькулювання собівартості; методику і організацію бюджетування на підприємстві; методичні системи обліку при проведенні аналізу витрат.</p> <p>уміти: формувати облікову інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку з управлінського обліку; ідентифікувати та оцінювати управлінський облік за центрами відповідальності; застосовувати відповідні методи і прийоми в процесі обліку витрат і калькулювання; складати та аналізувати бюджети з метою планування діяльності підприємства; моніторити інформацію про рівень витрат та їх розподіл за центрами відповідальності.</p>
Ключові слова	Управлінський облік, витрати, облікова інформація, центр відповідальності, трансфертні ціни, внутрішня (управлінська) звітність, собівартість, бюджетування.
Формат курсу	Змішаний (лекції–дистанційний, практичні і семінарські заняття–очний, консультації– дистанційний, очний)
Теми	<p>Тема 1. Сутність і функції управлінського обліку</p> <p>Тема 2. Класифікація та аналіз поведінки витрат</p> <p>Тема 3. Системи і методи обліку і калькулювання собівартості продукції</p> <p>Тема 4. Системи обліку і калькулювання за повними і змінними витратами</p> <p>Тема 5. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку</p> <p>Тема 6. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень</p> <p>Тема 7. Бюджетування на підприємстві</p> <p>Тема 8. Облік і контроль за центрами відповідальності</p> <p>Тема 9. Стратегічний управлінський облік</p>
Підсумковий контроль, форма	Семестровий залік
Прореквізити	Вивчення дисципліни «Управлінський облік» базується на знаннях та уміннях, одержаних студентами в результаті засвоєння дисциплін «Економіка підприємства», «Фінанси підприємств», «Бухгалтерський облік», «Менеджмент», «Бюджетування діяльності суб'єктів підприємництва», «Фінансовий облік», «Фінансова звітність»
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Методи активізації процесу навчання під час проведення лекційних та семінарських/практичних занять : проблемні лекції, робота в малих групах, кейс – технології.
Необхідне обладнання	Ноутбук, програмне забезпечення Microsoft Teams, підключення до мережі Інтернет.
	<p>Оцінювання проводиться за <u>100-бальною шкалою</u>.</p> <p>Бали нараховуються за таким співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> - семінарські/практичні заняття (9 тем) – 45 балів; - підсумкова контрольна робота – 40 балів; - індивідуальна робота – 15 балів. <p>Підсумкова максимальна кількість – 100 балів.</p> <p>Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку</p>

<p>Критерії оцінювання</p>	<p>– 20% від визначених балів за даний вид роботи. Перескладання робіт відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, довідка про стан здоров'я).</p> <p>Політика щодо академічної доброчесності: списування під час письмового контролю заборонене (в т. ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати (ІНДЗ) повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Політика щодо відвідування: Відвідування занять (лекцій, практичних, семінарських занять курсу) є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, індивідуальний графік, карантин) навчання може відбуватись в онлайн формі. Здобувачі зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Уся література, яка викладачем надається виключно в освітніх цілях, є без права її передачі третім особам. Здобувачі заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p>
<p>Питання до заліку</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Суть і завдання управлінського обліку в системі менеджменту 2. Функції управлінського обліку 3. Види інформації для прийняття рішень користувачами 4. Предмет, принципи та методи управлінського обліку 5. Взаємозв'язок і відмінності фінансового та управлінського обліку 6. Історичні етапи розвитку управлінського обліку 7. Економічний зміст витрат та регламентація їх обліку 8. Основні підходи до класифікації витрат 9. Поведінка витрат 10. Методи визначення функції витрат. 11. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості 12. Взаємозв'язок обліку витрат і калькулювання собівартості продукції 13. Позамовний метод обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції 14. Попроцесний метод обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції 15. Нормативний метод обліку витрат виробництва і калькулювання собівартості продукції 16. облік і калькулювання собівартості за повними витратами 17. Калькулювання собівартості продукції за системою “директ-костинг” 18. Простий та розвинутий директ-костинг 19. Відмінності між обліком повної та неповної собівартості 20. Облік і розподіл непрямих витрат 21. Порівняння впливу калькулювання собівартості за змінними і повними витратами на величину прибутку 22. Суть, мета та значення аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток». Переваги та недоліки використання методу 23. Аналіз беззбитковості як елемент аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності і прибутку підприємства 24. Математичні методи визначення точки беззбитковості 25. Корисність графічного відображення взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток» 26. Аналіз чутливості прибутку до зміни витрат, цін та/або обсягу реалізації. 27. Аналіз взаємозв'язку “витрати-обсяг-прибуток” в умовах

	<p>багатопродуктового виробництва</p> <p>28. Суть та особливості процесу прийняття рішень і релевантність облікової інформації</p> <p>29. Прийняття рішень в процесі постачання</p> <p>30. Прийняття рішень в процесі виробництва</p> <p>31. Прийняття рішень в процесі реалізації</p> <p>32. Концепція диференціальних витрат і доходів та аналіз альтернативних варіантів</p> <p>33. Оптимальне використання ресурсів в умовах обмежень</p> <p>34. Моделі прийняття рішень в умовах ризику та невизначеності</p> <p>35. Сутність бюджетування, його організація та напрями</p> <p>36. Класифікація бюджетів</p> <p>37. Порядок складання та взаємоузгодження бюджетів</p> <p>38. Методика складання бюджету підприємств</p> <p>39. Контроль виконання бюджетів та аналіз відхилень</p> <p>40. Сутність центрів та обліку відповідальності</p> <p>41. Переваги та недоліки децентралізації управління</p> <p>42. Типи центрів відповідальності (витрат, доходу, приутку)</p> <p>43. Принципи виділення центрів відповідальності</p> <p>44. Особливості внутрішньої звітності</p> <p>45. Оцінка діяльності центрів відповідальності</p> <p>46. Організація обліку відповідальності за методом «тариф–година–машина»</p> <p>47. Трансфертне ціноутворення</p> <p>48. Взаємозв'язок місць виникнення витрат і центрів відповідальності</p> <p>49. Поняття стратегічного управління та стратегічного управлінського обліку</p> <p>50. Інструменти стратегічного управлінського обліку</p> <p>51. Калькулювання собівартості за видами діяльності</p> <p>52. Калькулювання витрат за весь життєвий цикл продукту</p> <p>53. Цільове калькулювання (таргет-костинг)</p> <p>54. Калькулювання для безперервного вдосконалення (кайзен-костинг)</p> <p>55. Система «якраз вчасно» та її вплив на облік</p> <p>56. Еталонне оцінювання (бенчмаркінг)</p> <p>57. Збалансована система показників</p> <p>58. Аналіз конкурентів</p> <p>59. Аналіз клієнтів</p>
<p>Опитування</p>	<p>Опитування проводиться на семінарських та практичних заняттях (тестові завдання, доповіді та презентації).</p>

СТРУКТУРА КУРСУ

Тиж-день	Тема	Форма заняття/ години	Результати навчання	Завдання
1	2	3	4	5
1/1	Тема 1. Сутність і функції управлінського обліку	Лекція/ Семинар 2 год./2 год.	Знати сутність управлінського обліку та особливості впровадження на вітчизняних підприємствах; етапи розвитку управлінського обліку; місце управлінського обліку в системі управління; предмет, об'єкти, методи та принципи управлінського обліку; основи організації управлінського обліку; взаємозв'язок і відмінності фінансового та управлінського обліку. Вміти застосовувати інструменти управлінського обліку в його організації на вітчизняних підприємствах Аналізувати вплив чинників на організацію управлінського обліку, роботу фінансиста-аналітика в управлінському процесі.	Тестові завдання. Виконання самостійної, індивідуальної роботи.
2/1,2	Тема 2. Класифікація та аналіз поведінки витрат	Лекція/ Практичне 2 год./4 год.	Знати економічний зміст витрат, підходи до класифікації; суть і завдання обліку та контролю витрат за економічними елементами і статтями калькуляції; особливості поведінки витрат; методи визначення функції витрат. Вміти класифікувати витрати на підприємствах для цілей управління; розраховувати функцію витрат, застосовуючи різні методи. Аналізувати витрати для їх правильної класифікації та визначення функції витрат.	Розв'язування задач. Доповіді та презентації
3/2,3	Тема 3. Системи і методи обліку і калькулювання собівартості продукції	Лекція/ Практичне 2 год./4 год	Знати структуру методів обліку і калькулювання собівартості продукції, суть організації зведеного обліку витрат і калькулювання собівартості продукції та системи виробничого обліку; особливості методу обліку і калькулювання за нормативними витратами; сутність позамовного і попроцесного методів обліку і калькулювання собівартості продукції. Вміти виокремлювати об'єкти обліку витрат, об'єкти калькулювання та калькуляційні одиниці; застосовувати методи калькулювання собівартості продукції (нормативний, попередільний, позамовний). Аналізувати ефективність окремих методів обліку і калькулювання.	

4/3,4	Тема 4. Системи обліку і калькулювання за повними і змінними витратам	Лекція/ Практичне 2 год./6 год.	<p>Знати особливості системи обліку і калькулювання за повними витратами, її переваги і недоліки, облік прямих і непрямих витрат та порядок віднесення їх на собівартість продукції; основні етапи формування собівартості за методом «директ-костинг», переваги та недоліки застосування методу, відмінності між обліком повної та неповної собівартості, суть простого і розвинутого «директ-костингу».</p> <p>Вміти здійснювати облік витрат і калькулювання повної собівартості продукції та їх контроль з віднесенням частини непрямих витрат до вартості запасів незавершеного виробництва; формувати собівартість за методом «директ-костинг».</p> <p>Аналізувати прямі і непрямі витрати для їх розподілу не лише між видами продукції, а й між незавершеним виробництвом та готовою продукцією; переваги та недоліки застосування методу «директ-костингу» та його відмінності від обліку повної собівартості.</p>	
5/5	Тема 5. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	Лекція/ Практичне 2 год./6 год.	<p>Знати суть системи аналізу взаємозв'язку «витрати-обсяг-прибуток», методи визначення точки беззбитковості.</p> <p>Вміти застосовувати взаємозв'язок “витрати-обсяг-прибуток” в умовах моно- і багато-продуктового виробництва.</p> <p>Аналізувати чутливості прибутку до зміни витрат, цін та/або обсягу реалізації.</p>	
6/6	Тема 6. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	Лекція/ Практичне 2 год./6 год.	<p>Знати суть процесу прийняття рішень під час процесів постачання, виробництва та реалізації продукції; значення релевантної і нерелевантної інформації.</p> <p>Вміти застосовувати методи оптимізації витрат для прийняття рішень; формувати інформацію для прийняття управлінських рішень.</p> <p>Аналізувати релевантну інформацію в процесі постачання, виробництва та реалізації продукції</p>	
7/7	Тема 7. Бюджетування на підприємстві	Лекція/ Практичне 2 год./6 год.	<p>Знати сутність бюджетування, його організацію та напрями, види бюджетів; методика складання бюджету підприємства та особливості бюджетного контролю.</p> <p>Вміти організувати бюджетування на підприємстві, здійснювати контроль за виконанням бюджетів.</p> <p>Аналізувати виконання бюджетів, відхилення гнучкого та статичного бюджетів, позитивні та негативні, їх вплив на діяльність підприємства.</p>	

8/8	Тема 8. Облік і контроль за центрами відповідальності	Лекція/ Практичне 2 год./6 год..	<p>Знати сутність концепції центрів та обліку відповідальності; переваги та недоліки децентралізації управління; типи центрів відповідальності (витрат, доходу, прибутку). сутність внутрішньої (управлінської) звітності; методика формування трансфертних цін.</p> <p>Вміти класифікувати центри відповідальності, розрахувати трансфертні ціни; побудувати взаємозв'язок звітів центрів відповідальності різних рівнів управління.</p> <p>Аналізувати фактичні відхилення центрів відповідальності від нормативних, трансфертні ціни з використанням різних методик.</p>	
9/9	Тема 9. Стратегічний управлінський облік	Лекція/ Практичне 2 год./6 год.	<p>Знати сутність стратегічного управлінського обліку, інструменти стратегічного управлінського обліку та їх роль у прийнятті рішень.</p> <p>Вміти застосовувати інструменти стратегічного управлінського обліку на підприємствах.</p> <p>Аналізувати діяльність конкурентів і клієнтів; результати застосування прогресивних методів калькулювання собівартості калькулювання собівартості за видами діяльності, калькулювання життєвого циклу продукту, калькулювання на основі якості, система «якраз вчасно», таргет-костинг, кайзен-костинг, калькулювання на основі ланцюга цінності.</p>	
9	Контрольна робота	2 год.		